

BOSH MIYA QON AYLANISHINING ISHEMIK TIPDAGI O‘TKIR BUZILISHINI JARROXLIK DAVOLASH TAMOILLARI

X.A.Madrimov

Umumiy xirurgiya yo‘nalishi magistrat

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Mavzuning dolzarbligi: Bugungi kunda butun dunyoda bosh miya qon aylanishining ishemik tipdagi buzilishi (BMQAITB) eng ko‘p tarqalgan patologiyalardan biridir. Jahon Sog‘liqni Saqlash Tashkiloti (JSST) ma‘lumotiga ko‘ra dunyo aholisining 10-15% ida BMQAITB aniqlangan bo‘lib, o‘lim ko‘rsatkichi bo‘yicha o‘tkir miokard infarqtidan keyingi ikkinchi o‘rinni egallaydi. BMQAITBga olib keluvchi sabab qilib uyqu arteriyalarining stenozini (Takayasu kasalligi) va patologik deformatsiyalarini keltirish mumkin.

Hozirgi kunga kelib, uyqu arteriyalarining stenozini va patologik deformatsiyalari 70-80% hollarda aniqlangan bo‘lib, ushbu kasalliklar og‘ir asoratlar bilan kechishida hamda davolash-profilaktika ishlarini olib borishda muammolar tug‘dirmoqda. Patsientlarda qo‘shimcha sifatida ko‘plab tana boshqa a‘zolari patologiyalari kuzatilishi va ushbu toifa bemorlarni jarrohlik yo‘li bilan davolash natijalariga o‘z ta‘sirini ko‘rsatish hamda jiddiy asoratlar kelib chiqishiga sababchi bo‘ladi. Bosh miya qon aylanishi ishemik tipdagi o‘tkir buzilishiga olib keluvchi uyqu arteriyalarining stenozini va patologik deformatsiyalarini erta tashxislash ushbu toifa bemorlarning jarrohlik davolash natijalarini yaxshilanishiga hamda nogironlikning kamayishiga imkon beradi va ularni kamaytirishga qaratilgan profilaktik chora-tadbirlari takomillashtiriladi va amaliyotga tadbiq etiladi.

Uyqu arteriyalarining stenozini va patologik deformatsiyalari bilan xastalangan bemorlarda jarrohlik davolash natijalarini retrospektiv tahlilini o‘tkazish, bosh miya qon aylanishi ishemik tipdagi o‘tkir buzilishiga olib keluvchi uyqu arteriyalarining stenozini va patologik deformatsiyalarini erta tashxislashda dupleks skanerlash usulining ahamiyatini baholash, bosh miya qon aylanishi ishemik tipdagi o‘tkir buzilishiga olib keluvchi uyqu arteriyalarining stenozini va patologik deformatsiyalarini invaziv hamda kaminvaziv jarrohlik davolash usullarini samaradorligini baholash. Uyqu arteriyalarining stenozini va patologik deformatsiyalari bilan xastalangan bemorlarda jarrohlik davolash algoritmini ishlab chiqish.

Uyqu arteriyalarining stenozini va patologik deformatsiyalari birlamchi profilaktika natijalarini yaxshilash ilmiy hamda amaliy tibbiyotda muhim masala hisoblanadi. Shu sababli bu patologiyalarning kelib chiqish mexanizmlari, klinik aspektlari hamda yuqori

texnologik, shu jumladan, kaminvaziv jarrohlik usullarini takomillashtirish hozirgi kunda eng dolzarb muammolardan biridir.

Tadqiqotning maqsadi: bosh miya qon aylanishining ishemik tipdagi buzilishini kam invaziv jarrohlik usullarini takomillashtirish orqali davolash natijalarini yaxshilash.

Material va usullari. Tadqiqot RSHTTYOIM Xorazm filiali bazasida o'tkazilib, tadqiqotga 35 yoshdan 65 yoshgacha bo'lgan 80 ta bemor kiritildi. Bemorlar quyidagi guruhlariga bo'lindi. Tekshirish usullari: EKG, ExoKG, UTT, rentgenografiya, umumiy qon tahlili, qon bioximiyasi, koagulogramma (kon ivuvchanligi, ACHTV, trombin vaqti, PTV, PTI, MNO, trombotsitlar soni, fibrinogen) dinamikada.

Natijalar va ularning muxokamasi. davolanishsiz, asemptomatik bo'lgan qon tomir rivojlanish ehtimoli stenozlar (anamnezda vaqtinchalik ishemik xurujlar bo'lmaganda yoki oldingi insultlar) II guruhda (SA) 2,4% gacha, vaqtinchalik mavjudligida ishemik xurujlar, insult I guruhda 10% hollarda kuzatildi. Agar sizda qon tomir tarixi bo'lsa, boshqa insult bo'lish ehtimoli bor bulga 10% ni tashkil etadi. Katta global ko'p markazda tasodifiy sinovlar EK ning samaradorligini isbotladi simptomatik stenozlarda insult xavfini 70% dan ko'proq kamaytirish NASCETda Idoralar dan keyin insult xavfi kamayadi 17% gacha. (26 dan 9% gacha) Asemptomatik stenoz mavjud bo'lganda CE samaradorligi ancha past ifodalangan, qaysi bir qator tadqiqotlar ko'rsatilgan, ammo, o'rganish ma'lumotlar asemptomatik karotid stenozlar va ularni jarrohlik davolash juda katta tarqoq vaqtni tashkil qiladi.

Xulosa: Shunday qilib, jarrohlik davolash zarurati ishonchli tarzda ko'rsatiladi. Karotid arteriyalarning gemodinamik jihatdan ahamiyatli aterosklerotik stenoz miyaning ishemik insultining oldini olish.

Adabiyotlar:

1. Батрашов В. А., Юдаев С. С., Землянов А. В. Современное состояние проблемы хирургической коррекции патологических извитостей внутренних сонных артерий //Вестник Национального медико-хирургического Центра им. НИ Пирогова. – 2021. – Т. 16. – №. 3. – С. 61-67.
2. Бекбосынов А. Ж. Хирургическая профилактика острых нарушений мозгового кровообращения у пациентов со стенозом внутренней сонной артерии //Тихоокеанский медицинский журнал. – 2013. – №. 4 (54). – С. 106-107.
3. Виноградов Р. А., Закеряев А. Б. Особенности хирургии внутренних сонных артерий при сочетании критического стеноза и патологической извитости //Бюллетень НЦССХ им. АН Бакулева РАМН. Сердечно-сосудистые заболевания. – 2018. – Т. 19. – №. 3. – С. 305-312.

4. Гафурова Ж. Ф. и др. Анализ острых нарушений мозгового кровообращения в зависимости от раннего и позднего обследования //Достижения науки и образования. – 2020. – №. 3 (57). – С. 92-94.
5. Данилова М. А. и др. Патологическая извитость сонных артерий //Пермский медицинский журнал. – 2018. – Т. 35. – №. 6. – С. 82-89.
6. Дуданов И. П., Ордынец С. В. Хирургическое лечение сочетанного стеноза и извитости внутренней сонной артерии в остром периоде ишемического инсульта //Вестник Российской военно-медицинской академии. – 2013. – №. 3. – С. 201-213.
7. Bobomuratov, T. A., Yusupova, U. U., & Djumaniyazova, G. M. (2021). Features of Clinical Course and Immune Regulation of the Hemostatic System in Children with Acute Bronchopulmonary Diseases with Various Ecological Residence Conditions. *European Journal of Research Development and Sustainability*, 2(5), 77-81.
8. Юсупова, М. А., Джуманиязова, Г. М., & Ходжаева, З. К. (2017). Сравнительная оценка методов диагностики болезней шейки матки у беременных. *Research'n Practical Medicine Journal*, (S2), 105.
9. Юсупова, У. У. (2017). Синдром вегетативной дистонии у детей. *Авиценна*, (12), 45-49.